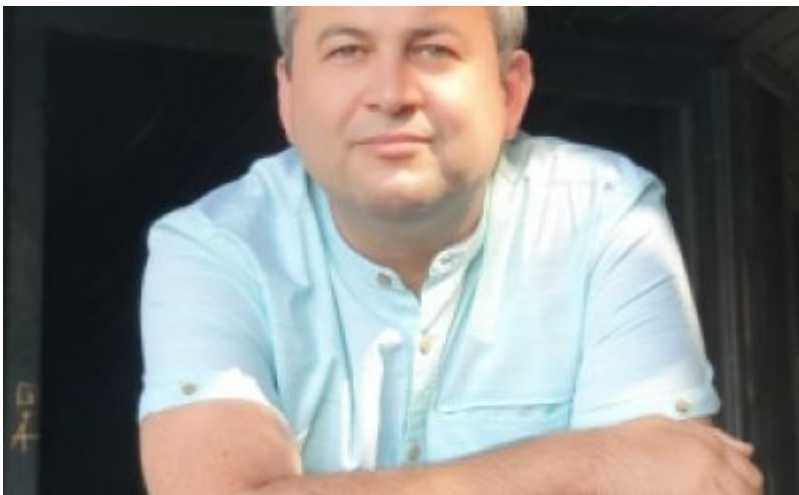

Scris de newsreporter pe 15 martie 2023, 10:58

Miza alegerilor din Turcia si impactul pentru Romania

Ionut Cojocaru este doctor in istorie. A publicat numeroase studii si volume despre istoria Turciei si a spatiului balcanic, avand multiple aparitii in presa pe acest subiect. El a acceptat sa vorbeasca intr-un interviu pentru STIRIPESURSE.RO despre miza alegerilor din Turcia din 14 mai, dar si posibilul lor impact asupra Romaniei.

media-167880630599775100.jpg

Reporter: De ce sunt importante aceste [alegeri prezidentiale si parlamentare din Turcia din 14 mai](#) si de ce merita ele urmarite?

Ionut Cojocaru: Alegerile din Turcia sunt cruciale pentru viitorul turcilor in primul rand. Daca aleg sa ramana intr-un regim autoritar in care totul este coordonat de un presedinte care si-a consolidat atat de mult autoritatea incat nimic nu misca fara acordul lui sau lupta sa faca o schimbare cu speranta ca de la alegerile din 14 mai Turcia se va intoarce catre un sistem mai democratic. Sunt importante si pentru regiune deoarece Turcia se invecineaza cu Siria, cu Iranul, Irak iar dincolo de Marea Neagra, cu Federatia Rusa. in acelasi timp, regimul Erdo?an s-a implicat serios in Balcani, cu precadere in Bosnia Herzegovina si Kosovo.

in plan militar, Turcia este membra NATO si in ultima vreme a investit serios in tehnica de lupta cu rezultate pe care toti le stim. in acelasi timp, azi in NATO, Turcia nu are o politica previzibila. Nu mai zic de cumpararea de tehnica militara din Federatia Rusa.

Ca atare, alegerile locale, parlamentare si prezidentiale sunt despre cum va alege Turcia sa mearga. Daca ramane presedintele actual, politica interna si externa este suficient de previzibila sau daca turcii opteaza pentru schimbare si pastrarea a ceea ce a ramas nealterat din reformele initiate de Mustafa Kemal Atatürk. Practic, Turcia de azi s-a indreptat atat de mult ca mentalitate catre zona orientala incat laicismul promovat de intemeietorul Republicii pare un vis indepartat.

Reporter: Mai are Recep Tayyip Erdoğan șanse reale să castige alegerile? Ce spun experții turci pe care îi citiți?

Ionuț Cojocaru: Depinde de la expert la expert. Eu cred în continuare că presedintele turc are prima șansă și nu cred că va lăsa alegerile să funcționeze normal. Nu-l văd acceptând un rezultat negativ pentru el. Iluzia pe care o promovează în privința democrației cred că mai prinde azi doar printre vizitatori. Mass-media este controlată aproape în totalitate. Intelectualii puși în slujba AKP sunt promovați pe toate posturile unde se străduiesc să explice cât important este ceea ce face Erdoğan. Justiția îi este subordonată. Singurul mijloc de informare căutat de toți turcii care vor știri cât mai obiective este Twitter. Cenzura a funcționat și mai bine după protestele cunoscute ca Gezi iar retorica lui Recep Tayyip Erdoğan este foarte bine regizată. În fond el se consideră victima. El este omul simplu care a venit și le-a readus turcilor speranțele dar i-a și îndemnat să nu uite pentru că vremea răzbunării va veni în curând. Dacă va uitați la politica internă din Turcia o să vedeți un presedinte răzbunător, un presedinte care și-a trimis opozanții în închisoare (cazul S. Demirtaş este arhicunoscut), a închis posturi radio și tv, gazete și tot ceea ce ieșea din direcția trasată.

Turcia azi are și judecători, și procurori și politicieni în închisoare. Are și profesori! După referendumul din 2010 când a înlocuit 26 de articole din Constituție printr-un singur vot și nu separat pe fiecare articol, Erdoğan a mărit numărul judecătorilor de la Curtea Constituțională de la 11 la 17 iar în celălalt for, înaltul Consiliu al Judecătorilor și Procurorilor de la 12 la 34. Cum numirile erau politice, acesta și-a impus oamenii în aceste instituții. După ce planul său în ceea ce privește Justiția a funcționat a trecut la schimbări în mass-media.

Spre exemplu, în 2002 când AKP a venit la putere companiile pro guvern detineau mai puțin de un sfert din canalele mass-media din Turcia. În 2011 detineau 50% iar din 2020 cea mai mare parte a canalelor din media sunt în proprietatea unor companii pro Erdoğan.

Modalitatea de a prelua trusturile de presă a fost relativ simplă. Guvernul i-a acuzat pe proprietarii trustului X de practici ilegale, după care a transferat controlul companiei către un organism de reglementare. Acest organism de reglementare scotea vânzarea trustului la o licitație la care participă un susținător AKP care primea un credit de la o bancă de stat pentru a finaliza achiziția.

În alta ordine de idei, în Turcia de azi mass-media nu-l poate critica sau satiriza pe Erdoğan, nu poate discuta despre acuzațiile sale de corupție precum se discuta în trecut despre alți politicieni precum Demirel, Ecevit, Özal, Yılmaz sau Çiller.

Guvernele sale au investit foarte mult în industria cinematografică. Filme și documentare despre Imperiul Otoman, despre Sultanii de altă dată și rolul lor providențial în a face o lume mai bună sunt azi vizibile și în România. Erdoğan are și film autobiografic, iar o universitate îi poartă numele. Când am mers la Istanbul pentru a-i vedea filmul într-un cinematograful, acesta rula într-o sală specială cu fotolii și nu cu scaune ca în restul salilor. Turcia își asumă acum deschis că este

continuatorul Imperiului Otoman și se simte obligată să readucă influența acestuia în zona de influență controlată în trecut.

Ca o concluzie, Erdoğan este Statul.

Reporter: Cat de mult a schimbat cutremurul cursul alegerilor din Turcia?

Ionuț Cojocaru: Foarte mult. Practic a readus speranța turcilor care vor să nu mai aude de Erdoğan. Înaintea cutremurelor, președintele turc a anunțat data alegerilor într-o zi de 14 mai. Nu este o dată întâmplătoare, ci una care aduce aminte de Adnan Menderes. Aflat în fruntea partidului democrat, acesta a câștigat primele alegeri libere din Turcia într-o zi de 14 mai 1950. Lovitura de stat din 1960 l-a înlăturat de la putere, fiind ucis. Mai târziu acesta a fost reevaluat și azi este prezentat ca un lider care a condus bine Turcia. Sloganul lui de la acea vreme era simplu: **Destul! Cuvantul apartine națiunii!** La aceste alegeri, Erdoğan îi va copia sloganul, iar data de 14 de mai a ales-o. Nu este prima dată când Erdoğan copiaza.

În fond el nu a contribuit niciodată cu o idee proprie ci tot timpul a copiat ceea ce i s-a potrivit necesar în planul său politic. Ratiunea sa este simplă: noi nu suntem europeni. Trecutul nostru este plin de lupte împotriva lor. Noi suntem musulmani deci locul nostru nu este într-o cultură și civilizație cu care nu avem nimic în comun. Realistic vorbind, are dreptate.

Faptul că în Constituția Turciei este un articol în care limitează mandatele de președinte la două, acesta argumentează că actualul mandat nu este dus la capăt pentru că alegerile sunt în luna Mai și nu în vară. Pe această logică mai cere un mandat, ultimul, așa cum a promis și în 2019 că actualul mandat va fi ultimul.

În fond, despre ce democrație putem vorbi când acesta conduce Turcia de peste 20 de ani?

Acest cutremur este șansa celor șase partide din opoziție și a celor care s-au saturat de regimul președintelui turc. A celor care au ce spune și nu pot spune, a celor care-și doresc să trăiască într-o țară în care tensiunea să nu mai fie la cote ridicate. A celor care nu se simt vanți de mentalitatea islamistă a Guvernului, a celor care pot participa la licitații în care religia să nu fie factorul de departajare, a celor care tind după drepturile și valorile universale. A celor care să nu le fie frica de închisoare deoarece statul a stabilit cine este și cine nu este terorist. A celor care-și doresc să trăiască cu impresia că răspund în fața justiției pentru propria lor persoană și nu după faptul că au cont la o anumită bancă sau că lucrează într-o anumită instituție.

Faptul că președintele a reacționat târziu după cutremur, că oamenii au observat cum a construit acesta, fără a respecta condițiile în privința cutremurelor (zona fiind seismică) și mai ales că a amenințat în prima sa declarație mass-media pe cei care-l vor critica pare să fi fost suficient pentru cei care erau indecisi.

Reporter: Cum pare până acum: cutremurul reprezintă un colac de salvare pentru Erdoğan sau ultima lui carte în politica?

Ionuț Cojocaru: În mod normal, crizele l-au ajutat pe Erdoğan. A știut să le fructifice și să le stăpânească. Doar că Turcia este un stat atipic. Oamenii de pe lângă Erdoğan au rude, familii, prieteni care au murit în acest cutremur. Inflația este mare iar viața este din ce în ce mai grea în Turcia. Turcii știu că de liderul de azi depinde viitorul lor. Depinde și de curajul lor de a schimba sau nu ceva în viața lor. Știu că este răzbunător și nu iartă. Eu cred că el nu va pleca de bunăvoie de la putere. Nu-l vad acceptând ideea de a pierde.

in primele ore de la cutremur cand furia oamenilor era la apogeu, acesta a inchis Twitter-ul, ceea ce a sporit si mai mult nemulțumirile oamenilor.

Reporter: A existat un moment rar:Erdo?ana [fost huiduit la un meci de fotbal](#) ; cat de dese sunt astfel de momente in Turcia?

Ionut Cojocar: Au inceput sa fie mai dese. De fapt cand suporterii celei mai populare echipe de fotbal din Turcia iti cer sa te duci, cu siguranta te pun pe ganduri. Partenerul sau de coalitie, presedintele MHP, Devlet Bahçeli chiar a cerut sa nu mai fie dati la TV daca se mai implica in politica ca si cum suporterul de fotbal care merge la fotbal are dreptul sa aiba doar pareri despre fotbal. stiu ca urmatorul meci jucat la Kayseri, galeriei nu i s-a mai permis sa mearga. Este ceva tipic ca atunci cand lucrurile nu merg cum isi doreste sa le inchida.

Reporter: Recep TayyipErdo?an a facut ceva rar in politica: si-a cerut „iertare” in fata populatiei dupa interventia haotica a autoritatilor la cutremur. Cum e vazut gestul sau in Turcia, mai ales ca si-a format imaginea unui politician autoritar?

Ionut Cojocar: Doar naivii cred ca este un democrat. Cei care ii urmaresc activitatea stiu ca sunt sute de exemple in care acesta a demonstrat ca nu are nicio tangenta cu democratia. El este un lider care apare cel putin 300 de zile pe an cu declaratii. De la conferinte despre Cosmos la valori „democratice” pana la ce conduita morala este demna de valorile turcesti sau ce trebuie sa faca turcii pentru a le fi mai bine. Ce arta, literatura sau poezii sunt indicate pentru ei. Acesta este deja foarte bine intiparit in mentalul turcilor.

Conferintele sale sunt citite de pe prompter si nu de putine ori s-a blocat cand prompterul s-a blocat si el. Din ce stiu eu, daca nu ma insel, acesta si-a cerut iertare de doua ori: prima data lui Vladimir Putin dupa doborarea avionului rusesc si acum. Cum in mentalul liderului, conducatorului turc nu exista ideea de scuze, acum le-a folosit deoarece stia ca sunt salvatoare. Prima data i-a iesit.

Reporter: Ce ar insemna pentru Turcia o noua alegere a luiErdo?an? Dar in relatiile Turciei cu Romania?

Ionut Cojocar: Pentru Turcia, alegerea lui Erdo?an ar insemna consolidarea regimului sau si probabil crearea unei dinastii precum cea din Azerbaidjan de exemplu. Cei care azi il mai critica pe Twitter probabil vor fi arestati sau izolati prin lume precum multi dintre colegii lor. Multi jurnalisti au fost dati afara, multi traiesc in exil. Cu toate acestea, presedintele turc se bucura de simpatie in Europa, chiar si in Romania.

Relatiile Turciei cu Romania sunt practic relatiile Turciei cu Romania. Nu relatiile turco-romane. Investitiile turce sunt in Romania la un nivel foarte bun. Practic, Turcia este principalul investitor in Romania din afara U.E. Undeva spre 10 miliarde de \$.

As putea spune ca turcii investesc in Romania iar romanii investesc in Turcia prin vacante.

Chiar daca la nivel cultural stam bine ca relatii cu Turcia, atat ambasada Romaniei cat si Institutul Cultural Roman de la Istanbul sunt functionale atat incat sa nu spunem ca nu exista. Selectia precara a celor care reprezinta Romania in Turcia, lipsa de interes de la centrul politicii externe ne-au transformat intr-o tara de pluton in Turcia. in fond, ministrii din cabinetul Ciuca cand s-au intalnit cu presedintele Erdo?an (Grindeanu si Popescu) erau mai bucurosi ca acesta i-a primit decat ca au realizat ceva concret la acea intalnire. Istoric, avem cele mai vechi relatii cu Imperiul

Otoman. Cu oamenii potriviți, relațiile culturale și educationale s-ar dezvolta firesc.

Reporter: Kemal Kılıçdaroğlu este candidatul unic al opoziției din Turcia împotriva lui Recep Erdoğan. Care sunt principalele sale avantaje și dezavantaje în lupta pentru conducerea statului turc? Are el relații/referiri la România? Ce ar însemna alegerea lui în Turcia în relația cu România?

Ionuț Cojocaru: Grupul Socialistilor Europeni a declarat că-l susțin pe Kemal Kılıçdaroğlu la alegerile prezidențiale. Nu sunt convins că și PSD. Relațiile lui Victor Ponta cu Recep Tayyip Erdoğan sunt cunoscute, iar zambetul lui Sorin Grindeanu de la întâlnirea cu Erdoğan mă fac să cred că socialistii turci nu au încă comunicare cu cei români.

Kemal Kılıçdaroğlu are 75 de ani, este economist, iar din 2010 conduce partidul CHP, partid înființat de către Mustafa Kemal Atatürk. Partidul său a pierdut toate bătăliile politice cu Erdoğan de când acesta a venit la conducere, dar cred că trebuie să ținem cont și de contextul în care le-a pierdut. Sub aspectul unor alegeri planează multe suspiciuni. Dacă vreți, precum victoria lui M. Geoană cu T. Basescu. Dacă am explicat că președintele actual al Turciei este autoritar și nu da doi bani pe drepturile și libertățile omului, acesta a schimbat mult Turcia de la venirea sa. A construit mult (cladiri, aeroporturi, metrou, poduri, tunele, viaducte, moschei, peste 10 000, dintre care cea mai mare care-i va purta numele neoficial, în Istanbul etc) a reușit să introducă Turcia în G20, acum a ieșit din grup, iar PIB-ul Turciei cu tot cu inflația galopantă este mult mai mare decât de exemplu al unui grup de state din Europa de Est.

Ca avantaje, Kemal Kılıçdaroğlu se bucură de faptul că nu a mai fost la conducere. Cu toate că a fost președintele partidului până acum nu a candidat el împotriva lui Erdoğan. Așa spune că la vârstă să nu mai are acel instinct de teribilist, ci mai multă maturitate și stăpânire de sine. Ca dezavantaj ar enumera mass-media care împreună cu armata de troli a AKP îi construiesc o imagine de susținător a grupurilor LGBTQ, a faptului că schimbă toate avantajele obținute de către actualul președinte etc.

În relația cu România cred că ar trebui să schimbarea să înceapă de la noi. România se bucură de o imagine pozitivă în Turcia, dar din păcate discretă. Spre exemplu, România ar putea aduce mai mulți studenți turci, ar putea dezvolta schimburile culturale. Turcia are două instituții în România care promovează cultura turcă și o fac într-un ritm bun; în schimb, dacă mă întrebați ce face ICR în Turcia, nu știu să vă răspund.

Reporter: Kemal Kılıçdaroğlu este descris în unele analize drept un tip fără carisma, sters în privința carismei, cine e mai avantajat? Erdoğan sau Kılıçdaroğlu?

Ionuț Cojocaru: Erdoğan este avantajat clar. Dar diferența dintre ei este colosală. Președintele actual este cel care a schimbat mult Turcia și a scos-o treptat din zona sa de gravitație în jurul Europei și a dus-o către Orient, atât ca mentalitate, cât și ca valori. Kemal Kılıçdaroğlu este reprezentantul unui partid laic, susținător al valorilor universale, al unui sistem democratic și a tot ce reprezintă acesta. În momentul acesta sunt multe decizii CEDO pe care Turcia nu le ia în considerare spre exemplu. Acesta a declarat că printre primele sale decizii va fi să respecte aceste decizii. Mai mult, a zis că va merge la Bruxelles pentru a demara procesul de integrare europeană.

Reporter: 2023 nu e un an oarecare in Turcia: se implinesc 100 de ani de cand a fost proclamata Republica Turca. Cum credeti ca ar fi votat Mustafa Kemal Atatürk la aceste alegeri? Pe cine?

Ionut Cojocaru: Din pacate pentru turci, Centenarul lor va fi umbrit de acest cutremur devastator. Zecile de mii de morti, faptul ca cei care au scapat din acest cutremur se vad nevoiti sa stea prin corturi sau sa plece la rude in alte zone schimba prioritatile oamenilor. Alegerile sunt si ele un factor care vor muta atentia de la importanta Centenarului, iar politica promovata de presedintele Erdo?an care conduce o Republica construita de Mustafa Kemal Atatürk este in contrast cu valorile care au fost stabilite de primul presedinte.

Mustafa Kemal Atatürk nu ar putea vota cu Recep Tayyip Erdo?an, deoarece el reprezinta ideile si mentalitatea cu care s-a luptat in procesul sau de a construi o tara noua. Practic, in Turcia sunt doua bazine electorale, unul adeptul valorilor islamice conservatoare si celalalt al laicismului. Ambele sunt aproximativ egale ca intentie de vot, iar cei care castiga cei aproximativ 10% sunt castigatorii.

Reporter: Chiar inainte de cutremur administratia Erdo?an se confrunta deja cu doua probleme majore: inflatia galopanta, dar si numarul mare de rusi care s-au stabilit in Turcia dupa razboiul din Ucraina. Care mai este acum relevanta acestor teme in campanie?

Ionut Cojocaru: Problemele cotidiene sunt cu mult mai importante pentru turci. Desigur, inflatia este un factor stresant, dar lupta pentru supravietuire si pentru o speranta de viata mai buna constituie un factor important. In mentalul turcului, inflatia nu reprezinta de exemplu acelasi lucru precum in mentalul unui european, deoarece turcul este obisnuit cu acest gen de inflatie. Faptul ca Turcia a adoptat o pozitie de neutralitate in razboiul din Ucraina nu reprezinta un impas.

Reporter: Cum este vazut Erdo?an in Turcia din perspectiva „baletului” pe care il practica in privinta razboiului din Ucraina, el avand relatii bune atat cu Rusia, cat si cu Ucraina?

Ionut Cojocaru: In aceasta privinta, Erdo?an este vazut ca un abil actor politic. Interesele Turciei sunt reprezentate bine prin faptul ca Ankara nu a ales o tabara: ba mai mult a incercat sa medieze conflictul dintre cele doua state. De cealalta parte, relatiile diplomatice si economice dintre Turcia si Federatia Rusa sunt foarte intense, investitiile Moscovei in Turcia sunt importante, iar turistii rusi daca ar fi privati sa vina in Turcia ar insemna o pierdere mare economica pentru Ankara. Astfel, Turcia a ales conform propriului ei interes chiar daca au existat presiuni asupra ei.

Reporter: Recep Erdo?an a supravietuit numeroaselor scandaluri din Turcia, a castigat atatea alegeri si a trecut si chiar si peste o tentativa de lovitura de stat. Pot fi considerate aceste alegeri ultimul sau test politic, avand in vedere ca se afla de 20 de ani la putere?

Ionut Cojocaru: Istoria ne demonstreaza ca orice lider este trecator. Unii raman in istorie pozitiv, altii negativ. Unii precum in SUA sau in regimurile occidentale conduc statul un mandat, maxim doua, iar altii cauta solutii de a schimba constitutiile pentru a se mentine la putere considerandu-se providentiali. Este drept ca sunt unii lideri care isi gasesc adepti chiar daca faptele sunt evidente.

Erdo?an este cel mai reprezentativ conducator al Turciei din perioada Republicii. L-a depasit ca numar de ani chiar si pe Atatürk. Fiind animat de fanatismul religios, acesta, pe baza unui plan a subminat treptat valorile laicismului si a dus Turcia catre valorile promovate in Imperiul Otoman. Obligativitatea studierii religiei islamice in scoli chiar si pentru cei care nu sunt musulmani,

transformarea Sfintei Sofia in moschee chiar daca nu are nicio importanta din punct de vedere al semnificatiei islamului, pregatirea unei generatii gata de lupta daca liderul o cere au transformat Turcia in ultimii ani.

Dupa tentativa de lovitura de stat din 2016, acesta a declarat ca acestea i s-au potrivit ca o manusa. A putut instaura starea de urgenta, a putut scapa de liderii incomozi si a putut face schimbarile necesare. A pregatit Turcia pentru un viitor luminos, desigur sub coordonarea sa.

Acest cutremur pare ca i-a stricat strategia. Daca la aceste alegeri se va pastra in functia de presedinte pentru a treia oara cu toate ca in Constitutie are dreptul la doar doua mandate cu siguranta va ramane la conducerea Turciei atat cat va trai.

Interviu realizat de Mihai CISTELICAN.

14 martie 2023.

[STIRIPESURSE.RO](http://stiripesurse.ro)

ADRESA: <http://crct.ro/nB1N>